

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แนวคิดเรื่องความเท่าเทียมกันของผู้พิการได้สะท้อนออกมาเป็นนโยบายหนึ่งของคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ กิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) โดยมีการระบุไว้ในรูปแบบของประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 133 เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2559 ซึ่งกำหนดไว้ครอบคลุมทั้งการจัดทำบริการภาษามือ (Sign Language) และคำบรรยายแทนเสียง (Closed Caption) เพื่อประโยชน์สำหรับผู้พิการทางการได้ยิน และ บริการเสียงบรรยายภาพ (Audio Description) สำหรับการรับรู้ เข้าถึง และได้ประโยชน์ของกลุ่มผู้พิการทางการมองเห็น โดยทาง กสทช. ได้กำหนดมาตรการพื้นฐานที่จะเกี่ยวข้องกับการวางนโยบายของสถานีโทรทัศน์โดยตรง และมีการกำหนดสัดส่วนรูปแบบบริการต่างๆ (ในรูปแบบ ร้อยละ ของเวลาออกอากาศ) ของแต่ละบริการดังกล่าวตลอดจนสร้างแรงจูงใจให้เกิดการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมจากสถานีโทรทัศน์ ด้วยการเปิดโอกาสให้สถานีโทรทัศน์ที่มีการจัดทำบริการเสริมดังกล่าวได้เกินจากร้อยละที่กำหนดไว้ในประกาศ สามารถขอรับการส่งเสริมและสนับสนุนได้จากกองทุน นอกจากนั้นคณะกรรมการยังกำหนดให้มีการกำกับดูแล และประเมินผลของการจัดทำบริการเสริมในแต่ละสถานีโทรทัศน์ โดยสถานีโทรทัศน์ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากตัวแทนองค์กรในแต่ละประเภทความพิการ องค์กรวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้พิการและสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้รับสาร (คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, 2559)

เสียงบรรยายภาพ (Audio Description) เป็นบริการสำหรับผู้พิการทางการมองเห็นที่มีการกำหนดไว้ในประกาศดังกล่าว โดยจะทำหน้าที่ “สร้างภาพ” (Render) ส่วนที่เป็นทัศนศิลป์และสร้างการเข้าถึงสื่อให้กับผู้พิการทางการมองเห็นในรูปแบบของเสียงบรรยาย (Verbal Description) เพื่อทำให้ผู้พิการทางการมองเห็นสามารถเข้าถึงได้ทั้งรูปแบบและเนื้อหา ซึ่งหลักการของเสียงบรรยายภาพเบื้องต้นคือ เสียงบรรยายภาพจะเกิดขึ้นในช่วงที่เป็นช่องว่างของเสียงในสื่ออื่นๆ (ADLAB, 2014 ; Lopez Vera, 2007 ; Snyder, 2014) ซึ่งนอกจากผู้พิการทางการมองเห็นจะเป็นผู้ได้ประโยชน์จากบริการเสียงบรรยายภาพแล้ว บริการนี้ยังสามารถครอบคลุมถึงกลุ่มผู้สูงอายุ ผู้ป่วยที่บางครั้งอาจถูกรบกวนด้วยความเร็วจากภาพที่เปลี่ยนไปในสื่อ ชาวต่างชาติที่ต้องการเรียนภาษา

และรวมถึงบุคคลทั่วไปที่เป็นผู้มองเห็นปกติที่ต้องการฟังบริการเสียงบรรยายภาพด้วย (Rai, Greening and Petre, 2010)

หลายประเทศที่มีความสนใจในมาตรฐานและคุณภาพการผลิตเสียงบรรยายภาพในสื่อ และเพื่อพัฒนามาตรฐานของการสร้างเสียงบรรยายภาพในภาพยนตร์และรายการโทรทัศน์ จึงได้มีการกำหนดแนวทางในการสร้างเสียงบรรยายภาพขึ้น หรือที่เรียกว่า Audio Description Guidelines (Rai, Greening and Petre, 2010 ; Orero, 2012) โดยมีนักวิชาการได้สร้างงานวิจัยที่ทำการศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการสร้างเสียงบรรยายภาพของแต่ละประเทศไว้หลายครั้ง ได้แก่ Rai, Greening and Petre (2010), Bittner(2012) , Orero (2012) และอารดา ครุจิต (2558) โดยผลการศึกษาทั้งหมดพบว่า แนวทาง (หรือในบางประเทศใช้คำว่า มาตรฐาน) การสร้างเสียงบรรยายภาพ มีหลักการที่สอดคล้องกันกันเป็นส่วนมาก แต่ก็ยังมีความแตกต่างในบางกรณี โดยอาจเกิดจากความแตกต่างของลักษณะสื่อภาพยนตร์หรือรายการโทรทัศน์ในประเทศนั้นๆ กระบวนการผลิต หรือ ความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่ส่งผลให้ระดับความเข้าใจของผู้รับสารแตกต่างกันออกไปได้ (Rai, Greening and Petre, 2010 ; Bittner, 2012)

จากการเปรียบเทียบวรรณกรรมที่เกี่ยวกับแนวทางการสร้างเสียงบรรยายภาพในแต่ละประเทศ พบข้อโต้แย้งของแนวทางการสร้างเสียงบรรยายภาพ คือเรื่องความเหมาะสมในการสร้างบทบรรยายในลักษณะ “ตีความ” (Interpretative Description) หรือการ “สรุปความ” (Bittner, 2012) ซึ่งเมื่อพิจารณาจากแนวคิดพื้นฐานของการสร้างบทบรรยายภาพในเรื่องความเป็น “วัตถุวิสัย” (Objectivity) ของสื่อแล้วผู้สร้างบทบรรยายภาพควรต้องบรรยายเพียงสิ่งที่ตาเห็น หรือ What You Say Is What You See เท่านั้น แล้วปล่อยให้ผู้รับสารเป็นผู้ตีความด้วยตนเอง (Snyder, 2014) แต่ในกรณีข้อโต้แย้งนี้แนวทางของสหราชอาณาจักร UK Ofcomระบุว่า ผู้บรรยายสามารถใช้คำบอกลักษณะ เช่น ดิใจ ตกใจ กลัว ได้ตามเรื่องราวในสื่อ (Rai, Greening and Petre, 2010) และเพราะผู้สร้างบทบรรยายภาพคือผู้ชมคนหนึ่ง ดังนั้นภาพยนตร์ที่ได้รับการถ่ายทอดจากผู้สร้างบทบรรยายภาพมักจะเป็นการ “ตีความ” ของผู้สร้างบทบรรยายภาพอยู่ในตัว จึงทำให้บทบรรยายภาพมักมีความเป็นอัตวิสัย (Subjective) ที่เกิดจากการตีความของผู้เขียนบทอยู่ด้วย (ADLAB, 2014) นอกจากนี้งานวิจัยวิจัยของอารดา ครุจิต (2558) ได้ระบุถึงแนวทางการบรรยายแบบตีความว่า ผู้ผลิตเป็นผู้มีอิสระในการตัดสินใจว่าจะอะไรเหมาะสมตามสามัญสำนึกและเคารพเจตจำนงของเนื้อหาต้นฉบับสื่อเสียงบรรยายภาพคืองานด้านสื่อสารแบบหนึ่ง สื่อเสียงบรรยายภาพสามารถตีความให้ ถ้าหากการตีความนั้นก่อให้เกิดความเข้าใจได้และสามารถที่จะตีความเชิงบวกได้ในบทบรรยายภาพ

แต่ขณะเดียวกัน แนวทางการสร้างบทบรรยายภาพในหลายประเทศ (สหรัฐอเมริกา สเปน เยอรมนี กรีก ฝรั่งเศส) ยังคงระบุว่า การสร้างบทบรรยายภาพในสื่อ นั้น ไม่ควรมีอัตวิสัยของ

ผู้เขียนบทบรรยาย การตัดสินเชิงคุณภาพ (Qualitative Judgments) หรือข้อคิดเห็น โดยสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นและไม่ต้องการในบทเสียงบรรยายภาพ โดยในบางฉบับ ระบุไว้ในส่วนของกรอบแนวคิดเชิงจรรยาบรรณ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด WYSIWYS (What You Say Is What You See) ฟ้า ต้น (American Council of the Blind, 2009 ; Spanish Standard UNE, no date ; Dosch and Benecke, 2004 ; French Audio Description Charter, no date ; Snyder, 2014) รวมถึง แนวคิดการสร้างบทบรรยายแบบไม่ตีความ (Objectivity) นี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับเสียงบรรยายภาพจากผู้อำนวยการสถาบันคนตาบอดแห่งชาติ เพื่อการวิจัยและพัฒนา โดยกล่าวว่า เสียงบรรยายภาพจะทำหน้าที่แทนตาให้เรา (ผู้พิการทางการมองเห็น) แต่ไม่ต้องทำหน้าที่เป็นสมองให้ (กิตติพงศ์ สุทธิ, สัมภาษณ์, 2557) รวมทั้งผลการวิจัยของภัทริสา สารกรบริรักษ์ (2557) ส่วนหนึ่งระบุว่าผู้พิการทางการมองเห็นยังต้องการรายละเอียดในการบรรยาย เช่น รายละเอียดของสิ่งของเครื่องใช้ เครื่องแต่งกาย สีหน้าของผู้ดำเนินรายการอยู่ซึ่งทำให้แนวทางการจัดทำบทบรรยายทั้ง 2 แนวทาง มีความขัดแย้งกัน

นอกจากเรื่องความเป็นวัตถุวิสัยหรืออัตวิสัยแล้ว เมื่อพิจารณาถึงแนวทางการเขียนบทบรรยายภาพที่ปรากฏในมาตรฐานของประเทศต่างๆ พบว่า องค์ประกอบที่ควรได้รับการกล่าวถึงในบทบรรยายภาพส่วนใหญ่ไปในทิศทางเดียวกัน คือ ควรครอบคลุมใน 5 หมวด ได้แก่ When Where What Who และ How โดยมีรายละเอียดปลีกย่อยที่แตกต่างกันออกไป และแนวทางเหล่านี้มักปฏิเสธการให้ข้อมูลที่เป็นเชิงเทคนิคการผลิต หรือ Film Techniques (Rai, Greening and Petre, 2010 ; Dosch and Benecke, 2004 ; American Council of the Blind, 2009 ; Lopez Vera, 2007) ซึ่ง Joel Snyder (สัมภาษณ์, 2014) ผู้ก่อตั้งบริษัทรับผลิตเสียงบรรยายภาพในสหรัฐอเมริกา (Audio Description LLC.) ได้กล่าวว่าผู้จัดทำบทบรรยายควรหลีกเลี่ยงการใช้คำศัพท์ที่เป็นเชิงเทคนิค (Jargons) รวมถึงคำศัพท์ที่เป็นเชิงการผลิตภาพยนตร์ (Cinematic Terms) เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์เดิมของผู้สร้างงานที่ต้องการ คือ “ไม่ให้ผู้ชมรู้ว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในจอไม่ใช่เรื่องจริง” กล่าวคือ เพื่อให้ผู้ชมได้รับบรรณาธิปไตยไปพร้อมๆ กับเรื่องราวได้โดยไม่จำเป็นต้องสะดุดกับคำศัพท์เชิงเทคนิคเหล่านั้น

ในทางกลับกัน แนวทางการสร้างเสียงบรรยายภาพของสหราชอาณาจักร ADLAB (2014) และ Bittner (2012) ระบุว่า ข้อมูลเชิงเทคนิคการเช่นมุมกล้อง หรือมุมภาพต่างๆ การเปลี่ยนผ่านของภาพ และองค์ประกอบต่างๆ ในภาษาภาพยนตร์ ควรปรากฏอยู่ในการบรรยายภาพด้วย ซึ่ง Bruan (2008) ระบุเกี่ยวกับเทคนิคการผลิตภาพยนตร์ว่า ภาพไม่ได้เกิดขึ้นได้โดยความบังเอิญ เทคนิคการผลิตเหล่านี้ จะมีการใช้เพื่อนำเสนอความหมาย บรรยายภาพ หรืออารมณ์บางอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการสร้างเสียงบรรยายภาพของ ADLAB (2014) ในสหราชอาณาจักรที่

ระบุว่า เทคนิคการถ่ายทำภาพยนตร์ (Film Techniques) สามารถส่งผลต่อภาพยนตร์ได้ใน 4 ลักษณะการรับรู้ คือ (1) ความหมายโดยตรง (Denotative Meaning) (2) ความหมายเชิงอารมณ์ (Expressive Meaning) (3) ความหมายเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Meaning) และ (4) สุนทรียภาพ (Aesthetics) นอกจากนี้เมื่อพิจารณาจากChaume (2004) และ Zabalbeascoa (2008) ที่ได้ทำการศึกษา ลักษณะการเข้ารหัสในสื่อ Audio Visual ทั้งการเข้ารหัสด้วยเสียงและภาพ พบว่า การเข้ารหัสภาพที่เกิดขึ้นจากกล้อง และการร้อยเรียงภาพ (Planning Codes และ Syntactic Codes) เป็นสองจากหกรูปแบบการเข้ารหัสภาพที่ปรากฏในสื่อ Audio Visual โดยทั่วไป และ Monaco (2009) ระบุความสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบของการถ่ายทำไว้ว่าจะมีอิทธิพลในเชิงอารมณ์และความติดพัน (Engagement) ให้แก่ผู้ชมอีกด้วย โดยเมื่อหากพิจารณาจากหลักการผลิตเสียงบรรยายภาพดังกล่าวข้างต้นแล้ว หากมีการเข้ารหัสภาพเรื่องการถ่ายทำและการตัดต่อในสื่อ ก็ควรส่งผลทั้งเชิงความเข้าใจและเชิงสุนทรียภาพให้แก่ผู้รับสารที่เป็นผู้พิการทางการมองเห็นได้เช่นกัน ตามแนวคิดของ อารดา ครุจิต (2558) ที่ระบุว่า เสียงบรรยายภาพ = ความเข้าใจ (Comprehension) + ความบันเทิง (Enjoyment) ในการเข้ารหัสภาพเรื่องการถ่ายทำในเสียงบรรยายภาพสำหรับผู้พิการทางการมองเห็น Fryer and Freeman (2013) ได้ทำการวิจัยเชิงปริมาณ โดยจัดทำภาพยนตร์ขาวดำเรื่อง Brief Encounter (1945) ในความยาว 7.30 นาที ใน 3 รูปแบบ คือ (1) รูปแบบปกติที่ไม่มีเสียงบรรยายภาพ (2) รูปแบบที่มีเสียงบรรยายภาพแบบทั่วไปที่ไม่เข้ารหัสภาพเรื่องการถ่ายทำ (Standard AD Version) และ (3) รูปแบบที่มีเสียงบรรยายภาพและมีการเข้ารหัสภาพเรื่องการถ่ายทำ (Cinematic AD Version) และได้นำไปทดสอบความรู้สึกเสมือนจริงจากผู้รับสาร 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) ผู้รับสารที่มองเห็นปกติ (2) ผู้รับสารที่สามารถมองเห็นได้เพียงบางส่วน (สายตาเลือนราง) และ (3) ผู้รับสารที่เป็นผู้พิการทางการมองเห็น (ไม่มีการแยกตาบอดแต่กำเนิดและภายหลัง) กลุ่มละ 18 คน และพบว่า ร้อยละ 66.7 ของกลุ่มตัวอย่างที่มีการสูญเสียการมองเห็น ทั้ง 2 กลุ่ม (ทั้งแบบสายตาเลือนราง และตาบอด) มีความชื่นชอบเสียงบรรยายภาพที่มีการเข้ารหัสภาพ (Cinematic AD Version) มากกว่า และผลการวิจัยระบุว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการสูญเสียการมองเห็นทั้ง 2 กลุ่ม มีความรู้สึกเสมือนจริงทั้งในเรื่องของที่ว่าง (Spatial Presence) และความเป็นธรรมชาติของสื่อ (Ecological Validity) มากที่สุดจากสื่อที่มีเสียงบรรยายภาพแบบมีการเข้ารหัสภาพอีกด้วย แต่ทั้งนี้ผลการวิจัยระบุว่า อายุที่กลุ่มตัวอย่างเริ่มมีอาการตาบอดมีความสัมพันธ์กับรูปแบบเสียงบรรยายภาพที่ชื่นชอบอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างที่เริ่มมีอาการตาบอดจากอายุ 0 – 5 ปี (ตาบอดแต่กำเนิดและตาบอดภายหลังบางส่วน) ส่วนใหญ่จะชื่นชอบบทบรรยายภาพแบบ Standard AD Version ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่เริ่มมีอาการตาบอดตั้งแต่ 16 – 30 ปี ส่วนใหญ่จะชื่นชอบบทบรรยายแบบ Cinematic AD Version

นอกจากนี้ ส่วนหนึ่งจากงานวิจัยของ ภัทธีรา สารกรบริรักษ์ (2557) ได้ทำการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้พิการทางการมองเห็น 3 กลุ่ม คือ (1) ผู้พิการทางการมองเห็นตาบอดแต่กำเนิด (2) ผู้พิการทางการมองเห็นตาบอดภายหลัง และ (3) ผู้พิการทางการมองเห็นสายตาสั้น เกี่ยวกับการใช้คำศัพท์ด้านภาพในเสียงบรรยาย ผลการวิจัยระบุว่า กลุ่มตัวอย่างผู้พิการทางการมองเห็นทั้งสามกลุ่ม พอที่จะจินตนาการภาพจากคำศัพท์ด้านภาพในเสียงบรรยายได้ โดยพบว่ากลุ่มผู้พิการทางการมองเห็นตาบอดภายหลัง และสายตาสั้นหลายคน กล่าวว่า คำศัพท์ด้านภาพทำให้สามารถจินตนาการได้ชัดเจนขึ้น ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างผู้พิการทางการมองเห็นตาบอดแต่กำเนิดระบุว่า สามารถจินตนาการได้เพียงคำง่ายๆ เช่น ภาพมุมสูง ภาพมุมต่ำ เท่านั้น โดยจะต้องไม่เป็นคำเฉพาะทางมาก และไม่เป็นภาษาอังกฤษ เพราะจะทำให้เกิดความสับสน

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการเข้ารหัสภาพในเสียงบรรยายข้างต้น จะเห็นได้ว่า บทบรรยายภาพที่มีการบรรยายการเข้ารหัสภาพนั้นสามารถทำให้เกิดผลบางอย่างต่อการจินตนาการของผู้พิการทางการมองเห็นทั้ง 3 กลุ่ม ซึ่งพบความแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างผู้พิการทางการมองเห็นตาบอดแต่กำเนิดเมื่อเทียบกับกลุ่มอื่นๆ อยู่ในรายละเอียด แต่ทั้งนี้ยังไม่มีการระบุลักษณะการรับรู้ของผู้พิการทางการมองเห็น ตลอดจนขอบเขตของการเข้ารหัสภาพที่ผู้พิการทางการมองเห็นสามารถรับรู้ได้อย่างชัดเจน

วรรณกรรมเกี่ยวกับเสียงบรรยายภาพยังมีจำนวนไม่มากนัก แนวทางหรือมาตรฐานในการสร้างเสียงบรรยายภาพจึงเป็นที่สนใจทั้งเชิงวิชาชีพและเชิงวิชาการ (Orero, 2012) และในปัจจุบัน ประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงสังเคราะห์องค์ความรู้เพื่อกำหนดเป็นแนวทางการสร้างบทบรรยายภาพของประเทศ จากความร่วมมือของ กสทช. และคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (กิตติพงศ์ สุทธิ, สัมภาษณ์, 2557) จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น ยังพบความไม่ลงตัวในเรื่องการสร้างบทบรรยายภาพอยู่ในเรื่องของการตีความ และการให้ข้อมูลด้านการเข้ารหัสภาพบทบรรยายภาพ การค้นพบขอบเขตดังกล่าว น่าจะทำให้แนวทางเสียงบรรยายภาพในประเทศไทยมีความเป็นรูปธรรมได้มากขึ้น

โดยสรุป จากประกาศ กสทช. ที่ต้องการให้มีความเท่าเทียมกันในการเปิดรับสื่อ ทำให้เกิดเป็นข้อบังคับสำหรับรายการโทรทัศน์ที่จะต้องให้บริการเสียงบรรยายภาพสำหรับผู้พิการทางการมองเห็นขึ้น แต่จากแนวคิดในการสร้างสื่อเสียงบรรยายภาพที่มีความขัดแย้งกันระหว่าง ผู้สร้างบทบรรยายภาพนำเสนอในสิ่งที่ป็นวัตถุวิสัยและปราศจากการตีความ และแนวคิด ผู้สร้างบทบรรยายภาพสามารถนำเสนอเนื้อหาที่เป็นเชิงการตีความได้ตามความรู้สึกหรือความเข้าใจของตน เพราะว่าผู้เขียนบทก็เป็นผู้ชมคนหนึ่งเช่นเดียวกัน จึงทำให้ลักษณะการจัดทำบทบรรยายสามารถมี 2 ลักษณะที่ยังไม่พบข้อสรุปชัดเจน คือ (1) การเขียนบทบรรยายภาพแบบไม่ตีความ และ (2) บทบรรยายภาพ

แบบตีความหรือสรุปความจากผู้เขียน ได้อีกทั้งเมื่อพิจารณาจากแนวคิดการเข้ารหัสภาพในสื่อ Audio Visual พบว่า การเข้ารหัสภาพที่เป็นการผลิตและการร้อยเรียง (*Planning Codes* และ *Syntactic Codes*) เป็น 2 รหัสที่ปรากฏอยู่ในการเข้ารหัสจากภาพทั้ง 6 รูปแบบ และปรากฏขึ้นในภาพจากสื่อ Audio Visual อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งเทคนิคการผลิตภาพดังกล่าว สามารถทำให้เกิด ความหมาย โดยตรง (*Denotative Meaning*) ความหมายเชิงอารมณ์ (*Expressive Meaning*) ความหมายเชิงสัญลักษณ์ (*Symbolic Meaning*) และสุนทรียภาพ (*Aesthetics*) ได้ (ADLAB, 2014) โดยจากแนวทางการสร้างบทบรรยายภาพ ยังคงแบ่งออกเป็น 2 แนวทางเกี่ยวกับการเข้ารหัสเชิงเทคนิคภาพดังกล่าว คือ (1) ไม่ควรกล่าวถึงการเข้ารหัสเชิงเทคนิคภาพในบทบรรยายภาพ และ (2) เป็นส่วนหนึ่งไม่ควรมีการกล่าวถึงในบทบรรยายภาพ โดยทั้งนี้งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลของการเข้ารหัสภาพในบทบรรยายภาพต่อการจินตนาการของผู้พิการทางการมองเห็น มีแนวโน้มไปในทิศทางบวก หากแต่ยังไม่มีกระบวนการเชิงขอบเขตและผลที่เป็นรูปธรรมที่จะสามารถทำให้แนวทางการสร้างเสียงบรรยายภาพมีความชัดเจนขึ้นได้ โดยเมื่อพิจารณาจากงานวิจัยข้างต้น จะพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้พิการทางการมองเห็นแบบตาบอดแต่กำเนิด มีความแตกต่างในรายละเอียดออกไปจากอีก 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างผู้พิการทางการมองเห็นแบบตาบอดภายหลัง และผู้พิการทางการมองเห็นสายตาลื่อนราง

จากข้อสังเกตดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาวิจัยเรื่อง เสียงบรรยายภาพในละครโทรทัศน์และการรับรู้ของผู้พิการทางการมองเห็น โดยเลือกทำการวิจัยเชิงทดลอง (*Experimental Research*) ศึกษาการรับรู้ของผู้พิการทางการมองเห็น จากละครโทรทัศน์ที่มีการเข้ารหัสภาพทั้งในบทบรรยายภาพแบบไม่ตีความและบทบรรยายภาพแบบตีความ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการรับรู้ของผู้พิการทางการมองเห็น และเพื่อศึกษาสถานการณ์เสียงบรรยายภาพในปัจจุบัน ตลอดจนจัดทำข้อเสนอแนวทางการพัฒนาการสร้างเสียงบรรยายภาพสำหรับผู้พิการทางการมองเห็นต่อไป.

2. คำถามการวิจัย

2.1 การรับรู้รหัสภาพของผู้พิการทางการมองเห็น ผ่านสื่อเสียงบรรยายภาพทั้งแบบเข้ารหัสภาพแต่ไม่ตีความ และแบบเข้ารหัสภาพและตีความ เป็นอย่างไร

2.2 สถานการณ์ และข้อเสนอแนวทางการพัฒนาการสร้างเสียงบรรยายภาพสำหรับผู้พิการทางการมองเห็นเป็นอย่างไร

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

3.1 เพื่อศึกษาการรับรู้ทัศนภาพของผู้พิการทางการมองเห็น ผ่านเสียงบรรยายภาพทั้งแบบเข้ารหัสภาพแต่ไม่ดีความ และแบบเข้ารหัสภาพและดีความ

3.2 เพื่อศึกษาสถานการณ์ และจัดทำข้อเสนอแนวทางการพัฒนาการสร้างเสียงบรรยายภาพสำหรับผู้พิการทางการมองเห็น

4. สมมติฐานงานวิจัย

สมมติฐานที่ 1: กลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้ความหมายโดยตรง (Denotative Meaning) จากละครโทรทัศน์ที่มีเสียงบรรยายภาพแบบไม่ดีความหลังการทดลองได้มากกว่าก่อนการทดลอง

$$H_0 : \mu_{pre} \geq \mu_{post}$$

$$H_1 : \mu_{pre} < \mu_{post}$$

สมมติฐานที่ 2: กลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้ความหมายเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Meaning) จากละครโทรทัศน์ที่มีเสียงบรรยายภาพแบบไม่ดีความหลังการทดลองได้มากกว่าก่อนการทดลอง

$$H_0 : \mu_{pre} \geq \mu_{post}$$

$$H_1 : \mu_{pre} < \mu_{post}$$

สมมติฐานที่ 3: กลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้ความหมายเชิงอารมณ์ (Expressive Meaning) จากละครโทรทัศน์ที่มีเสียงบรรยายภาพแบบไม่ดีความหลังการทดลองได้มากกว่าก่อนการทดลอง

$$H_0 : \mu_{pre} \geq \mu_{post}$$

$$H_1 : \mu_{pre} < \mu_{post}$$

สมมติฐานที่ 4: กลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้สุนทรียภาพ (Aesthetics) จากละครโทรทัศน์ที่มีเสียงบรรยายภาพแบบไม่ดีความหลังการทดลองได้มากกว่าก่อนการทดลอง

$$H_0 : \mu_{pre} \geq \mu_{post}$$

$$H_1 : \mu_{pre} < \mu_{post}$$

สมมติฐานที่ 5: กลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้ความหมายโดยตรง (Denotative Meaning)

จากละครโทรทัศน์ที่มีเสียงบรรยายภาพแบบตีความหลังการทดลองได้มากกว่าก่อนการทดลอง

$$H_0 : \mu_{\text{pre}} \geq \mu_{\text{post}}$$

$$H_1 : \mu_{\text{pre}} < \mu_{\text{post}}$$

สมมติฐานที่ 6: กลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้ความหมายเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Meaning)

จากละครโทรทัศน์ที่มีเสียงบรรยายภาพแบบตีความหลังการทดลองได้มากกว่าก่อนการทดลอง

$$H_0 : \mu_{\text{pre}} \geq \mu_{\text{post}}$$

$$H_1 : \mu_{\text{pre}} < \mu_{\text{post}}$$

สมมติฐานที่ 7: กลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้ความหมายเชิงอารมณ์ (Expressive Meaning)

จากละครโทรทัศน์ที่มีเสียงบรรยายภาพแบบตีความหลังการทดลองได้มากกว่าก่อนการทดลอง

$$H_0 : \mu_{\text{pre}} \geq \mu_{\text{post}}$$

$$H_1 : \mu_{\text{pre}} < \mu_{\text{post}}$$

สมมติฐานที่ 8: กลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้สุนทรียภาพ (Aesthetics) จากละคร

โทรทัศน์ที่มีเสียงบรรยายภาพแบบตีความหลังการทดลองได้มากกว่าก่อนการทดลอง

$$H_0 : \mu_{\text{pre}} \geq \mu_{\text{post}}$$

$$H_1 : \mu_{\text{pre}} < \mu_{\text{post}}$$

สมมติฐานที่ 9: กลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้ความหมายโดยตรง (Denotative Meaning)

จากละครโทรทัศน์ที่มีเสียงบรรยายภาพแบบตีความได้มากกว่าแบบไม่ตีความ

$$H_0 : \mu_{\text{standard}} \geq \mu_{\text{interpreted}}$$

$$H_1 : \mu_{\text{standard}} < \mu_{\text{interpreted}}$$

สมมติฐานที่ 10: กลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้ความหมายเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic

Meaning) จากละครโทรทัศน์ที่มีเสียงบรรยายภาพแบบตีความได้มากกว่าแบบไม่ตีความ

$$H_0 : \mu_{\text{standard}} \geq \mu_{\text{interpreted}}$$

$$H_1 : \mu_{\text{standard}} < \mu_{\text{interpreted}}$$

สมมติฐานที่ 11: กลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้ความหมายเชิงอารมณ์ (Expressive Meaning) จากละครโทรทัศน์ที่มีเสียงบรรยายภาพแบบดีความได้มากกว่าแบบไม่ดีความ

$$H_0: \mu_{\text{standard}} \geq \mu_{\text{interpreted}}$$

$$H_1: \mu_{\text{standard}} < \mu_{\text{interpreted}}$$

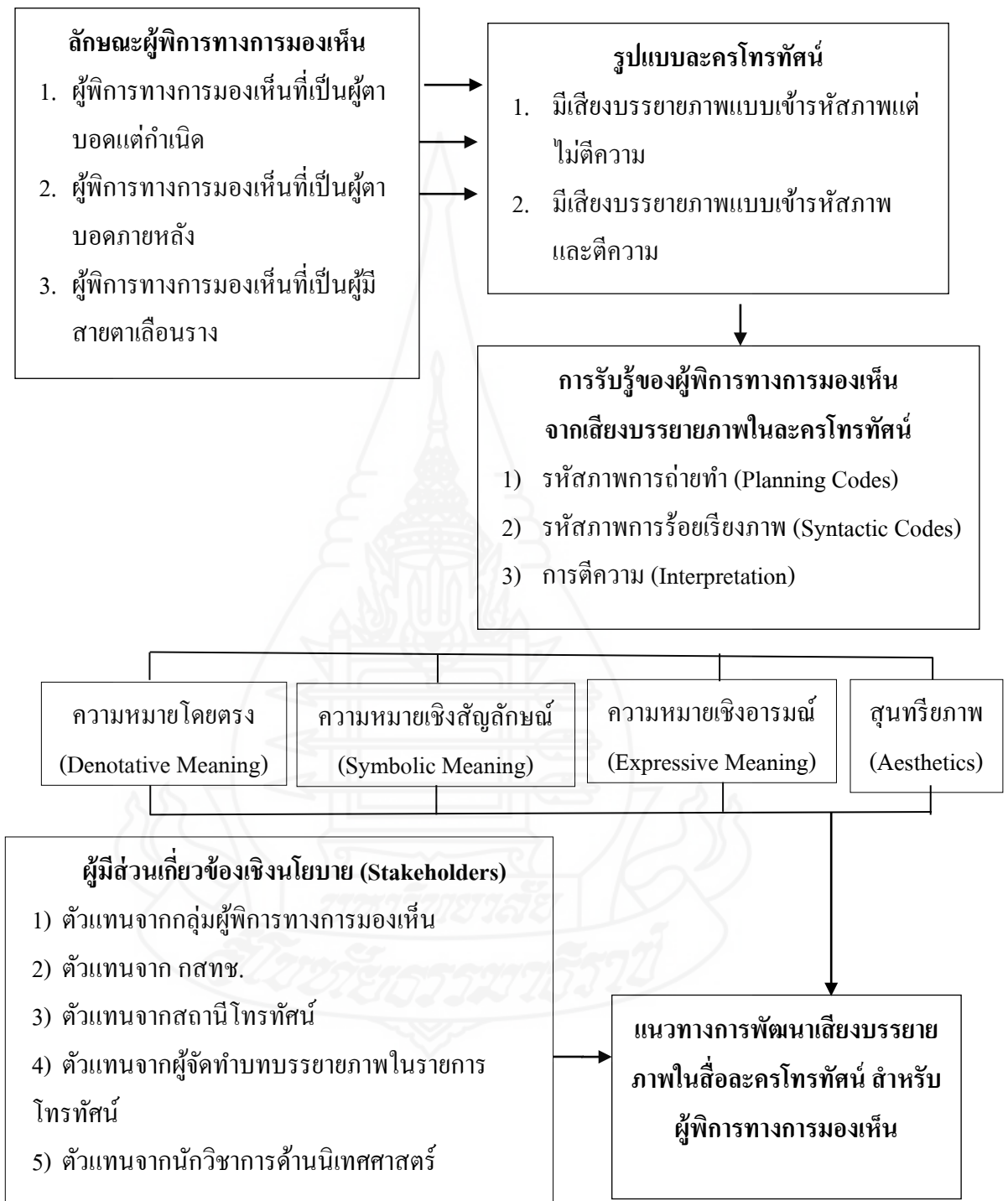
สมมติฐานที่ 12: กลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้สุนทรียภาพ (Aesthetics) จากละครโทรทัศน์ที่มีเสียงบรรยายภาพแบบดีความได้มากกว่าแบบไม่ดีความ

$$H_0: \mu_{\text{standard}} \geq \mu_{\text{interpreted}}$$

$$H_1: \mu_{\text{standard}} < \mu_{\text{interpreted}}$$

5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

6. นิยามศัพท์ในงานวิจัย

6.1 เสียงบรรยายภาพ หมายถึง การกำหนดให้เสียงทำหน้าที่สร้างภาพในจินตนาการสำหรับผู้พิการทางการมองเห็น จนทำให้เกิดความสามารถในการเข้าใจและความบันเทิงได้ในตอนหนึ่งของละครโทรทัศน์เรื่องบางระจัน ความยาว 1 ตอน ที่ได้รับการคัดเลือกจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว โดยบทบรรยายภาพจะได้รับการอ่านเพื่อบันทึกเสียงเป็นเสียงบรรยายภาพ จากนั้นนำไปรวมไว้กับละครโทรทัศน์โดยไม่ทับกับเสียงสนทนาและเสียงประกอบ (Sound Effect) ในงานวิจัยชิ้นนี้ การสร้างเสียงบรรยายภาพจะสร้างเป็น 2 ลักษณะ คือ (1) เสียงบรรยายภาพแบบเข้ารหัสภาพแต่ไม่ตีความ และ (2) เสียงบรรยายภาพแบบเข้ารหัสภาพและตีความ

6.2 ละครโทรทัศน์ หมายถึง ตอนหนึ่งจากละครเรื่องบางระจันความยาว 1 ตอน ที่ปรากฏการเข้ารหัสภาพและได้รับการคัดเลือกตามทัศนะของผู้เชี่ยวชาญ

6.3 เสียงบรรยายภาพแบบเข้ารหัสภาพแต่ไม่ตีความ หมายถึง เสียงบรรยายภาพจากบทบรรยายที่นำเสนอลักษณะการเข้ารหัสภาพทั้ง (1) ภาพที่เกิดจากกล้อง และ (2) ภาพที่เกิดจากการร้อยเรียงภาพ แต่นำเสนอเพียงแค่สิ่งที่สามารถมองเห็นได้ หรือสิ่งที่ปรากฏขึ้นบนหน้าจอโทรทัศน์เท่านั้น โดยไม่รวมถึงการนำเสนอความหมายโดยนัยที่ต้องอาศัยการให้ความหมายจากผู้เขียนบท ในละครโทรทัศน์เรื่องบางระจัน จำนวน 1 ตอน ที่ได้รับการคัดเลือกจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว

6.4 เสียงบรรยายภาพแบบเข้ารหัสภาพและตีความ หมายถึง เสียงบรรยายภาพจากบทบรรยายที่นำเสนอลักษณะการเข้ารหัสภาพทั้ง (1) ภาพที่เกิดจากกล้อง และ (2) ภาพที่เกิดจากการร้อยเรียงภาพ และนำเสนอทั้งสิ่งที่สามารถมองเห็นได้ อารมณ์ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในเรื่อง หรือความหมายที่เกิดจากการให้ความหมายจากประสบการณ์ และความรู้สึกของผู้เขียนบทบรรยายเป็นสำคัญ ในละครโทรทัศน์เรื่องบางระจัน จำนวน 1 ตอน ที่ได้รับการคัดเลือกจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว

6.5 การเข้ารหัสภาพ หมายถึง การเขียนบทบรรยายภาพในตอนหนึ่งของละครโทรทัศน์เรื่องบางระจัน ความยาว 1 ตอน ที่ได้รับการคัดเลือกจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว เพื่อบรรยายการเกิดขึ้นของภาพในลักษณะของเทคนิคการถ่ายทำ โดยแบ่งรหัสออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

6.5.1 The Planning Codes รหัสที่เกิดจากการใช้กล้องในการบันทึกภาพ ทั้งระยะภาพมุมภาพ และการเคลื่อนไหวของภาพ

6.5.2 Syntactic Codes รหัสที่เกิดจากการร้อยเรียงของภาพ หรือรอยต่อระหว่างภาพ

6.6 การรับรู้ หมายถึง การที่ผู้พิการทางการมองเห็นได้รับชมตอนหนึ่งของละครโทรทัศน์เรื่องบางระจัน ความยาว 1 ตอน ที่ได้รับการคัดเลือกจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว ทั้งแบบเข้ารหัส

ภาพแต่ไม่ดีความ และแบบเข้ารหัสภาพและตีความ โดยทั้งสองแบบมีการบรรยายภาพในเชิงเทคนิคการถ่ายทำ โดยสามารถแบ่งรูปแบบการรับรู้รหัสจากเสียงบรรยายภาพได้ดังต่อไปนี้

6.6.1 ความหมายโดยตรง (Denotative Meaning) หมายถึง การรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างผู้พิการทางการมองเห็น จากเสียงบรรยายภาพที่มีการเข้ารหัสภาพในละครโทรทัศน์อย่างตรงตัว โดยกลุ่มตัวอย่างผู้พิการทางการมองเห็นสามารถตีความรหัสภาพต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างตรงไปตรงมา

6.6.2 ความหมายเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Meaning) หมายถึง การรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างผู้พิการทางการมองเห็น จากเสียงบรรยายภาพที่มีการเข้ารหัสภาพในละครโทรทัศน์ ในลักษณะความเข้าใจสิ่งที่เป็นตัวแทนจากรหัสภาพต่างๆ หรือสิ่งที่รหัสภาพต่างๆ ที่ปรากฏในบทบรรยายภาพเป็นตัวแทนอยู่

6.6.3 ความหมายเชิงอารมณ์ (Expressive Meaning) หมายถึง การรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างผู้พิการทางการมองเห็นจากเสียงบรรยายภาพที่มีการเข้ารหัสภาพในละครโทรทัศน์ ในลักษณะการรับรู้ถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้น จากระหัสภาพต่างๆ ที่ปรากฏในบทบรรยายภาพ

6.6.4 สุนทรียภาพ (Aesthetics) หมายถึง การรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างผู้พิการทางการมองเห็นจากเสียงบรรยายภาพที่มีการเข้ารหัสภาพในละครโทรทัศน์ ในลักษณะการรับรู้ความสนุก ความมีอารมณ์ ความต่อเนื่องของละครโทรทัศน์ หรือความรู้สึกมีส่วนร่วมเข้าไปกับละครโทรทัศน์ จากระหัสภาพต่างๆ ที่ปรากฏในบทบรรยายภาพ

6.7 ผู้พิการทางการมองเห็น (Visually – Impaired Audiences) หมายถึง กลุ่มตัวอย่างที่มีการสูญเสียการมองเห็นตั้งแต่ระดับเล็กน้อยจนถึงบอดสนิท แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

6.7.1 ผู้พิการทางการมองเห็นประเภทตาบอดแต่กำเนิด หมายถึง ผู้ที่ได้รับการตรวจวัดความชัดของสายตาข้างคืออยู่ระดับ 6/60 หรือ 20/200 (สามารถมองเห็นวัตถุหนึ่งในระยะ 6 เมตร หรือ 20 ฟุต ในขณะที่ผู้ที่มีสายตาปกติสามารถมองเห็นได้ในระยะ 60 เมตร หรือ 200 ฟุต) หรือมีลานตาแคบกว่า 20 องศา จนกระทั่งถึงบอดสนิท โดยมีระดับดังกล่าวในช่วง แรกเกิด ถึง 2 ปี

6.7.2 ผู้พิการทางการมองเห็นประเภทสายตาเลือนราง หมายถึง ผู้ที่มีการมองเห็นของสายตาตั้งแต่ 6 / 18 ลงไปถึง 6 / 60ลานสายตาแคบกว่า 30 องศา จนถึง 10 องศา

6.7.3 ผู้พิการทางการมองเห็นประเภทตาบอดเมื่อภายหลัง หมายถึง ผู้ที่ได้รับการตรวจวัดความชัดของสายตาข้างคืออยู่ระดับ 6/60 หรือ 20/200 (สามารถมองเห็นวัตถุหนึ่งในระยะ 6 เมตร หรือ 20 ฟุต ในขณะที่ผู้ที่มีสายตาปกติสามารถมองเห็นได้ในระยะ 60 เมตร หรือ 200 ฟุต) หรือมีลานตาแคบกว่า 20 องศา จนกระทั่งถึงบอดสนิทโดยมีอาการตั้งแต่อายุ 2 ปีขึ้นไป (Sacks, 2003)

โดยในงานวิจัยชิ้นนี้ หมายถึง กลุ่มตัวอย่างผู้สูญเสียทางการมองเห็นทั้ง 3 กลุ่ม ที่มีเงื่อนไขและพฤติกรรมในการเปิดรับสื่อดังนี้

- 1) เป็นผู้มิถุนีมีถิ่นที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ที่สะดวกเดินทางมายังสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทยได้
- 2) เคยมีประสบการณ์การเปิดรับสื่อเสียงบรรยายภาพมาก่อน
- 3) มีพฤติกรรมเปิดรับชมโทรทัศน์เป็นประจำทุกวัน หรือมีการติดตามรายการโทรทัศน์ตั้งแต่ 3 รายการขึ้นไป โดยอย่างน้อย 1 ใน 3 รายการนั้น จะต้องเป็นรายการประเภทละครโทรทัศน์

6.8 แนวทางการพัฒนา หมายถึง ทิศทางความเป็นไปได้ที่จะสามารถกำหนดรูปแบบที่เหมาะสมในการจัดทำทบทวนรายการสำหรับผู้พิการทางการมองเห็นในประเทศไทย จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้เกี่ยวข้องเชิงนโยบายเกี่ยวกับบริการเสียงบรรยายภาพในสื่อโทรทัศน์ ได้แก่ ตัวแทนจากกลุ่มผู้พิการทางการมองเห็น ตัวแทนจาก กสทช. ตัวแทนจากสถานีโทรทัศน์ ตัวแทนจากผู้จัดทำทบทวนรายการในรายการโทรทัศน์ และตัวแทนจากนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ ประกอบกับผลการวิจัยเชิงทดลองเรื่องการรับรู้ทัศนภาพจากเสียงบรรยายภาพในละครโทรทัศน์สำหรับผู้พิการทางการมองเห็น

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ได้แนวทางการกำหนดมาตรฐานเสียงบรรยายภาพสำหรับผู้พิการทางการมองเห็นในสื่อละครโทรทัศน์ ที่สอดคล้องกับลักษณะการรับรู้ของผู้พิการทางการมองเห็น

7.2 ได้แนวทางเชิงนโยบายในการกำหนดเสียงบรรยายภาพสำหรับผู้พิการทางการมองเห็น ในการจัดทำบริการเสียงบรรยายภาพในสื่อละครโทรทัศน์

7.3 ได้แนวทางในการพัฒนาเพื่อส่งเสริมสิทธิและความเท่าเทียมของผู้พิการทางการมองเห็นในการเปิดรับ และใช้ประโยชน์จากสื่อโทรทัศน์